

[missing]

[missing]

Эльилльэ истачийаа

Көдөҥ тэн – ньидитэ бандьэ параҥааньэрэнг түдэ чундэн ньилдьилэк эннулгинь–мэдьуолнуни. Көдөҥ энмун чундэ мэ льэй, таатльэр лукундьии ньинэмдьийилпэ дитэ эннууйуол–мораньэҥи.

Көнмэгисчэ истачийаа

Көдэ йааҥнар тун Декларацияба ньидэйуодьэ параҥаапэлэк эннууйуол–мораньэҥи. Танунбанэ эл тунгизт.

– тэт омо, аруу, ньаачэн сурэ, тадаатэ эрэльеигийэ хуодэдэ банулги, тэт кэйп уури паайп нолул;

– тэт социальнэй паруол (происхождение) тадаатэ политическэй чундэ хуодэдэ банулги, тэт идьирэ тэтчиэ уури элньэмэньийэ нолул;

– тэт лэwэйнбурэбэ чамуолги уури йукуолги, мөрдьэньилги уури элмөрдьэньилги;

Йалмисчэ истачийаа

Көдэ йааҥнар эҥиэ түдэ кэдэл эдьилэк тадаатэ түдэ чундэн ньилдьилэк эврэрэнг эннууйуол–мораньэҥи. Эдьилдаба кинуол льэлк wэрwэлэк чалдьэлэ эл паруол–мораньэ.

Йэлэклэсчэ истачийаа

Кинуолльэлк хамуль уури хамриил дитэ эл льэйуол–мораньэ. Көдэлэ хамриил нориил тадаатэ пободэбан ньиданнул анмолбинь эwльэйуол–мораньэҥи.

Имдалдьисчэ истачийаа

Кинуолльэлк эл льитэгуол–мораньэ, кинуолльэлк кинбатэн эл туриэйуол–мораньэ.

Маалайлисчэ истачийаа

Көдэ йааҥнар – эйк хадаанэнг льиэнульэлк уури эннульэлк – мэр офонийуол–мораньэҥи сокуонлэк.

Пускийисчэ истачийаа

Көдэ йааҥнар сокуон киэийэ ньидитэ банни тадаатэ дискриминациябат чоннулба ньидитэ бандьэ параҥааньэҥи.

Маалайлэклэсчэ истачийаа

Конституциялэк уури сокуонлэк тадийуодьэ параҥаапэдабанэ чавнаанудаба, көдэ йааҥнар суут чамбалэк түдэ параҥаапэбанэ мэ чоннууйуол–мораньэҥи.

Wальбарумкуруосчэ истачийаа

Кинуолльэлк сукинь эл хаайиллайуол–мораньэ, wэрwэлэк эл моойуол уури түдэ лукулбат эл маарчийуол–мораньэ.

Кунильисчэ истачийаа

Көдэ йааҥнар түдэбанэ угулуоунай анньэрилба сэврэнудабанэ, танунбанэ независимэй суут амутнэн ичуонулдаба тадийуол–мораньэ параҥааньэҥи.

Куниль маарха бурисчэ истачийаа

Сокуоннэй эҥиэличэ суут тэт ньалльэ wиэйуолбанэ эл оорэдаба гитньюо, тэт ньаллэндьэ көдэ дитэ эл ичуойуо–мораньэҥи. Тадаатэ льиэ ньалльэ wиэльээлбанэнг тэтханэ чоннууйуол–мораньэ суут мэ льэй.

Сокуон wайи ньалльэ wиэл дитэльуо эл ичуомэрукундаба эйуулбанэ, тэтханэ кинуолльэлк суутгинь эл тадийуол–мораньэ. Тэт ньалльэ wиэйуол йэдэйдабанэнг, таҥ ньаллэба эйуууйуол–мораньэ бат пурэнбандьэ миэрэбэ эл эйууйуол–мораньэҥи.

Куниль кии–бурисчэ истачийаа

Көдэ кэдэл–нимэдабанэ кинуолльэлк эл антасуол–мораньэ, көдэ кэдэл–эдьилдаба кинуолльэлк эл сэвнууйуол–мораньэ, көдэ чиэстэбанэ тадаатэ репутациядабанэ кинуолльэлк эл лөтильэсуол–мораньэ.

Куниль йалмисчэ истачийаа

Түдэ лэwэйнбурэбэба көдөҥ хадаадэнг эвриэннууйуол–мораньэҥи, хадаадэнг эннууйуол–мораньэҥи.

Түдэ лэwэйнбурэбэбат wиэдэ кэwэйл–буньдэ көдөҥ мэ кэwэйтэй, түдэ лэwэйнбурэбиэнь пэнгэйл–буньдэ мэ пэнгэйтэй.

Куниль йэлэклэсчэ истачийаа

Чиин танудулба эйуурэ, көдөҥ wиэн лэwэйнбурэбэба эннууйуол–мораньэ йауулэ wаҥчийуол–мораньэ параҥааньэҥи.

Тун параҥаа маархуонь ООН цельпэдаба тадаатэ принциппэдаба эл кодиньбандьэрукунэ wиэльэлдьэ чиининь эл панаат.

Куниль имдалдисчэ истачийаа

Көдэ йааҥнар мэ хади суктуул (государство) гражданинги нолуол–мораньэ параҥааньэҥи.

Кинбатэнг гражданствэдабанэ wэрwэлэк эл тинбарэйнунну уури эл wиэдэгурчиисиэнунну.

Куниль маалийисчэ истачийаа

Кэйпэпул тадаатэ пайпэпул–титтэ ньаачэн сурэбат, омобат уури эрэльеигийэбат эл моойуочуон–ньабагурчиирэнг, маархан нимэндьии нолаайуол–мораньэ параҥааньэҥи.

Ньябагурчиил–буньил маалабарут льэдаба маархуонь, кэйпэ пайпэньэҥи ньимэннунна.

Маархан нимэндьии нолаайэрукунпэлэ суктуул мэр офонийуол–мораньэҥи.

Куниль пускийисчэ истачийаа

Көдэ йааҥнар эҥиэ түдэ кэдэлльэ нодьэ тэтчиэньэйуол нэмэнэйуол–мораньэ параҥааньэҥи.

Көдэба кэдэлльэ нодьэрукунэ кинуолльэлк wэрwэлэк эл тинбарээйуол мораньэ.

Куниль маалайлэкэсчэ истачийаа

Көдэ йааһнар эһийэ түдэ кэдэл-чундэһи, суобасһый тадаатэ эрэһийгийэһый. Көдэ түдэ эрэһийгийэһанэ тадаатэ Һарул чундэһанэ (убеждение) Һиэллэ Һолаасулги, таһун суодэдэ таһһэппулһанэ Һиэн чии чундэһа сэһрэл-бунһилги эл маалуйуол-мораһһый.

Куниль ҺальҺарумкуруосчэ истачийаа

Көдэ Һарул чундэги (убеждение) нэмэлэдэнг эл лалһийуол-мораһһый, көдэ таһунһанэ хобо кисэһуол-мораһ параһаанһый. КинҺатэнг эл иһиэчуон информацияпэлэ тадаатэ идеяпэлэ Һанчирэнг нуурэлэк, таһунпэһанэ суктуул границапэдаҺат эл игууйичуон чииһинь мөрдһийуол-мораһги эл маалуу.

Кингунильһисчэ истачийаа

Көдэ йааһнар эл лайнулһый солҺадһилпэлэ Һиэһуол уури таатбандэ солҺадһилпэһа эһрэйуол-мораһ параһаанһый.

Мэ хади гурууппэһа уури организацияҺа кодэлэ Һэрһэлэк эл сэһриэнунгу.

Кингуниль маарха-бурисчэ истачийаа

Көдэ йааһнар түдэ мэдһуолуол лэһэйнбурэбэ эдһилдаһанэ-йаһулдаһанэ ҺаҺарэчилҺа “түдэ чалдэһанэ мэ паруол-мораһһый”.

Көдэһа йаһнайдаһа түдэ мэдһуолуол лэһэйнбурэбэ суктуулгин сулууспэдаһа чаҺадһэйуол-мораһ параһааги Һиэн чииһлэһат эл охойчэһ.

Йаһнай омо чундэги паравиэчэл дһии (правительство) чаҺадһэлпэгин пара Һолуол-мораһһый. Лэмльэппулги нэмэлэдэнг эл хорпинилһый выборпэһа элхобо бандэ куоластаал чамбэлэк нууйуолһунги.

Кингуниль кии-бурисчэ истачийаа

Көдэ йааһнар социальһэй чамбалэ мэдһуол-мораһ параһаанһый. Тадаатэ личность дитэ Һарумулһинь, көдэ йааһнар экономическэй, социальһэй тадаатэ культурһэй уобаласпэһэ толиэһуол-мораһһый.

Кингуниль кии-бурисчэ истачийаа

Көдэ йааһнар түдэ чаҺадһэл-бунһил чаҺадһэлҺа чаҺадһэйуол-мораһ параһаанһый. Таһ чаҺадһэлги амучэ усулуобуйаҺа ууйуол-мораһһый тадаатэ кодэһа эл чаҺадһэчуон понһаатэйэн монул чундэ анмолһинь эһлэһэйуол-мораһһый.

Көдэ йааһнар түдэ чаҺадһэрэн Һиэһуолһһэнг көдиньбандэ пободэлэ-нэмэлэ мэдһуол-мораһ параһаанһый.

Көдэ түдэ Һиэһуол ҺальэдаҺат эл охойчэндэһрукунэнг мэдһуол-мораһһый. Таһһэйги түдэ кэдэл тадаатэ нимэндһийгин наадиимэрукунпэдаҺа мэ пэлуол-мораһһый.

Көдэ йааһнар түдэ интериэспэ чоһнулһинь профсоюзлэ Һиэрэнг, тадаа чилиэн Һолуол-мораһ параһаанһый.

Кингуниль йэлэклэсчэ истачийаа

Көдэ йааһнар уттэгэһрэн-чайлэһи тадаатэ элчаҺадһэлһый элэмһиэһэ пэриэмэһи. Тадаатэ лһиэ чаҺадһаанубэ чайлэгин чичиркэги мэ моннэруол-мораһһый, таһ уоппускаги мэ Һальэһый.

Кингуниль имдалдһисчэ истачийаа

Көдэ йааһнар түдэ кэдэлһанэ тадаатэ түдэ нимэндһииһанэ амутнэнг эндиһийуол-мораһлэк, көдиньбандэ тэтчиэһэйуол-мораһһый.

Уонһийиэ Һолһурэнг тадаатэ иһийидуо Һолһурэнг осуобэй чамбэлэ мэннунһумлэ. Уоһодэһрукунпэ йааһнар һидитэ бандэ социальһэй чоһнулҺа лһиэнунги.

Кингуниль маалийисчэ истачийаа

Көдэ йааһнар нимэлэһа урааһуол-мораһһый. Начальһэй тадаатэ уопсай искуолаҺа ураал эл Һальэһый. Начальһэй искуолаҺа көдэ йааһнар урааһуол-мораһһый, таһ техническэй тадаатэ профессиональһай ураанубэпэ ураалҺа эл энгэнэнг икльаһуол-мораһһэни.

Ураал-кодэ личность дитэ ҺарумулдаҺа чамбинунум. Тадаатэ-омопэ һиичундэһан эннулпэдаҺа, һиивальбийил ҺолаалһудаҺа чамбинунум.

Чиипэги титтэ уорпэһанэ хади ураанубэһа сэһрэйуол-мораһлэ титтэйлэк курильиинунһа.

Кингуниль пускийисчэ истачийаа

Көдэ йааһнар искусство Һиэһуолдаһанэ амутнэнг йуонурэн-мөрһурэн, научһай прогресс йэдэйлдаҺа “чалдэһэл парһурэнг”, тадаатэ таһһэнг йаһнай амудһэдаһанэ түдэ эдһилҺа мөрһурэн, эннуйуол-мораһ параһаанһый.

Научһэй, литературһэй тадаатэ художественһэй чаҺадһэлпэһа автор Һодэһ көдэ, таһ түдэ ҺиэһуолҺа көдиньбандэ пободэлэ-нэмэлэ мэдһуол-мораһ параһаанһый.

Кингуниль маалайлэклэсчэ истачийаа

Көдэ йааһнар түдэ параһаапэһанэ чоһнутэй-оһониитэй социальһэй тадаатэ междуародһэй пэрээдэкһый эдһилҺа эннуйуол-мораһ параһаанһый.

Кингуниль ҺальҺарумкуруосчэ истачийаа

Көдэ йааһнар түдэ общество киэһиэ мэ нэмэн мэр эбээһинэсһый.

Мэ хади көдэ уури чиипэ параһаапэдаһанэ охойчэс нундэһ параһаа кинҺанэнг эһлэ.

Көдэ Һанчиримэ параһаапэги ООН цельпэдаҺат тадаатэ принциппэдаҺат сайдэнг эл пануол-мораһһый.

[missing]

[missing]